

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Analysis Methodica Ivris Pontificii

Venator, Daniel

[S.l.], 1579

VD16 V 541

De Ivreivrando. Titulus XXIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63204)

via, auditioni sapientum, obseruantia mandatorum Dei, maxime simplicitati & humilitati, is commendandus, c. ex studijs, extr. eod.

Conuersatio in adolescentia facit praesumptionem in senectute, d. c. ex studijs, extr. eod.

Praesumptio veritati cedit, praesumptio autem iuris & de iure ipsa veritas esse censetur, l. nuptura filio, ff. de iure dot. l. antiqua, C. ad S. C. Velleia.

Stante probatione pro aliquo, aduersarius, qui contrarium probare nititur duriori probatione grauatur, ad eod, vt nec ei semiplene probanti in defectum probationis iuramentum deferatur, c. quia verisimile, extr. eod. Myns. obser. 68. cent. 5.

Sicut manifeste nocens: ita & occultus poena obnoxius est, c. sicut, extr. eod.

Praesumitur semper in benigniorem partem, inquam, ipsa natura ratio & affectio ducit, c. estote, extr. de reg. iur.

DE IVRE IVRANDO.

Titulus XXIIII.

Continuatio.

IN probationum defectum, iusiurandum, quod litium expediendarum maximum remedium esse dicitur, defertur, c. etsi Christus, §. Iacobus, extr. eod.

Quid

Quid est Iusiurandum?

Est assumptio nominis diuini, qua inuocatur Deus, vt dicti fidem attestetur, d.c. et si Christus extr. eod.

Quot sunt eius partes?

Sunt duæ: Inuocatio diuini numinis, & in precatio, qua iurans, se pœnis & diuinæ vindictæ deuouet, si verum non dicat.

Quæ est Iuramentorum diuisio?

Quod iuramentorum aliud, sit promissoriũ, quod super futuro fit, quandocunq; videlicet, aliquid dandum vel non dandum, faciendũ, vel non faciendũ, promittitur. vt si quis iurando promittit iudicio sisti, aut litem exequi, c. 1. extr. de sequest. possess. Aliud assertoriũ, quod aliquid esse, vel fuisse asseritur. Quod plures habet species. Nam aliud dicitur de calũnia, aliud de veritate, aliud de malitia: item, aliud voluntarium, aliud necessarium, aliud iudiciale. Sed quia hæ postremæ iuramentorum species ad decidendas & finiendas lites proficiunt, & in defectum probationum proferuntur, hic potissimum sunt explicandæ.

Quid est Iuramentum voluntarium?

Voluntarium iuramentum est, quod ex conuentione, per modum transactionis extra iudicium defertur, dictum à spontanea suscipiendi voluntate, l. iusiurandum, ff. eod.

Quid est Iudiciale?

Est, quod à parte parti, in iudicio defertur, c. fin. extr. eod. quod quidem Actor facere potest, etiam.

etiam si nihil præstiterit, aut probarit, Iason in l. admonendi, ff. eod.

Quid Necessarium?

Necessarium est, quod iudex ex officio, in defectum legitimarum probationum, vbi neq; nihil, neque plenè probatum est, alterutri litigatorum defert: dictum à necessitate præstadi. Quia recusari, absque legitima causa, non potest, c. fin. extr. eod. l. generaliter, C. de rebus cred.

Quæ est causa Efficiens?

Præceptum iudicis, in supplementum vel defectum legitimarum probationum, alterutri parti præstationem iuramenti deferentis, vel partium conuentio; qui dirimendæ litis causa iuramentum sibijnuicem deferunt, & referunt, si probationibus, ad instruendam causam requisitis, sint destituti, l. 1. ff. eod.

Quod Obiectum, vel Materia circa quam?

Omnes lites & controuersia, in quibus litigantes probationibus sunt destituti: siue agatur de proprietate, siue de possessione, siue in personam, siue in rem. Non autem si res merè sit spiritualis, de qua controuersia est, vel actio famosa instituitur, vel criminaliter agatur; in quo genere causarum luce meridiana clariores desiderantur probationes, l. fin. C. de probat. c. fin. extr. eod. Specul. tit. de iuramenti delatione, §. quoniam, & Hostiens. tit. de assertorio iuramento, §. & super quibus, & Dd. in d. l. admonendi, ff. eod.

Quæ

*Quæ Forma deferendi & præstandi
Iuramentum?*

Si voluntarium fuerit iuramentum, vt voluntate eius, cum quo alicui negotium est, sponte suscipiatur, atq; ex vtriusq; voluntate, & qua conventionione susceptum inuocato diuino nomine absq; potestate referendi præcisè præstetur. facti enim ab initio, id ipsum suscipiendi, libera facultas, ita post susceptionem illud præstandi incumbit necessitas, l. sicut, C. de act. & oblig. l. iusiurandum, ff. eod. Si iudiciale, vt Actor, etiam si nihil præstiterit, ante litis contestationem, præstito de calumnia iuramento (si hoc peccat, deferat Reo iusiurandum, qui remissione iurandi non facta ipsum præstet, aut referat, soluat: siquidem, non subito delatum iuramentum præstare cogitur, sed referre, sicuti etiam in uersarius contentus voluntate suscepti, iurandi delationem reuocare poterit, quo casu, peinde, ac si iuratum esset, habebitur, l. 4. & 5. ff. eod.

Quòd si necessarium: vt iudex, in civilibus, & arduis, non merè spiritualibus vel factis, nec criminalibus (nisi de pecuniaria poena agatur) vbi neq; nihil, neq; plenè probatum est, Reus quidem, si vel semiplenè probauit, vel eo nihil probante, Actori, qui semiplenè probauit, vel vtriusq; probationes sint pares, inspecta personarum qualitate, vt dignior & præstantior præferatur. vel si autoritate & dignitate pares, Reus cuius partes in sententia ferenda sunt fauorabiliores, nisi causa Actoris fauorabilior sit, vel causa qua

sã qualitas aliud suadeat, ad petitionem parti-
 um ante conclusionem causę factã, in defectum
 vel supplementum probationum iuramentum
 ex officio deferat: & vt is, cui iuramentum hoc
 suppletorium à iudice delatum fuerit, absque
 relatione præstet, Dd. in l. admonendi, ff. eod. c.
 fin. extr. de purga. glos. in c. fin. extr. eod. Quare
 tradit Mynsingerus, in obseruat. 68. centu. 1. Ad
 hoc, vt deferri possit iuramentum suppletori-
 um, sex coniunctim considerari. Adeò, vt vno ex
 his deficiente, delationi non fit locus. 1. Quòd se-
 miplenè probatum sit, per vnũ testẽ omni exce-
 ptioe maiorè, & quòd talis semiplena probatio
 verè, & non præsumptiuè, concludat. 2. Quòd
 ille, cui defertur, sciat verisimiliter veritatem
 per sensum corporeum. Et ideò non defertur hæ-
 redi, cum verisimiliter ignoret negotij verita-
 tem. 3. Vt is, cui defertur, sit honesta persona, &
 integræ vitæ. quia vili. & suspecto de periurio,
 non defertur. 4. Quòd causa non sit ardua, vel
 criminalis, sed modica, & civilis. 5. Quòd talis
 semiplena probatio aliqua præsumptione dilui
 & eleuari non possit. 6. Quòd tale iuramentum
 fuerit à partibus petitum, antequam conclusum
 sit in causa. Et nota hic, quòd licet in crimina-
 libus non deferatur iuramentum in supplemẽ-
 tum probationis, hoc tamen verum est, si crimi-
 naliter agatur. Et in accusatore, non autem in
 Reo verisimilibus coniecturis & præsumptioni-
 bus grauato: hic enim ad ostendendam suam in-
 nocentiam iuramento onerari potest, vbi agitur
 de pœna pecuniaria. Vnde in causa fractæ pacis
 iuramẽtum purgationis Reo, contra quem sunt
 Dd suspi

fuspiciones, etiam absque noua citatione & processu deferri tradit Mynsing. in obseruat. 87. ceterum. 2.

Est & vsitatum, vt mares per expressionem nominis diuini, erectis duobus digitis, superioribus reliquis depressis, sceminae autem, impota manu dextera sinistrae mamillae, in loco publico, coram iudice, iurent.

Quis Finis?

Ne, inopia probationum, alicui ius suum peccat, sed iuramento in locum deficientis probationis suffecto, lites expediantur, teste Caio, qui in l. 1. ff. eod. ait: maximum remedium expedandarum litium in vsu venisse iurifurandi religionem, qua vel ex pactioe ipsorum litigantium, vel ex autoritate iudicis, deciduntur controversiae. Hinc & Apostolus ait: Omnis controversiae finem esse iuramentum, c. etsi Christus, & Iacobus, extr. eod.

Qui Effectus?

Quod iuramentum voluntarium & iudiciale speciem transactionis contineant, maioreque habeant auctoritatem, quam res iudicata, cedantque loco solutionis: Adeo, vt causa iurando ex consensu vtriusque partis, vel a iudice inferente delato & praestito, vel remisso, decisa, nec periurij praetextu retractari possit; nisi hoc specialiter lege excipiatur. Iurifurandi enim contempti improba praestatio diuina

nã tantum vltioni relinquatur. Et post præsti-
 tum iuramentum, amplius non quæritur: quia
 asseueratio iurifiurandi religione firmata, pro
 veritate habetur. Ideò ei, qui formiter, scilicet,
 causa adiecta, & expressione contractus, ex quo
 quid sibi deberi contendit, iuravit, datur actio
 in factum ex iureiurando, vt ex re iudicata, vel
 etiam vtilis ex contractu. licet, si informiter iu-
 rauerit, vna tantum in factum iuratoria actio
 & exceptio iurifiurandi concedatur, Hostiens.
 titul. de iurament. asserto. §. & si quis, Zasius, tit.
 de actionibus, inst. l. 2. l. iurifiurandum, l. nam po-
 stea, ff. eodem. l. 1. l. 2. & l. actori, C. de reb. cred.
 necessarium autem iuramentum cum non ex li-
 tigatorum pactione, sed autoritate iudicis,
 propter probationum inopiam, deferatur, vim
 non habet transactionis, vel rei iudicatæ, sed
 probationis.

Non tamen adeò, quin detecto periurio, vel
 nouis repertis instrumentis, retractari non pos-
 sit, l. eum, & l. admonendi, & ibi Dd. ff. eod. Sunt
 & alij iuramentorum effectus, qui in l. qui iuraf-
 se, ff. eod. & per Iason. in §. item si quis, inst. de a-
 ctionib. recensentur.

Quæ Cognata?

Fidei promissio, quæ, quo ad promissiois ob-
 seruationem, à iuramento non differt. Vtraq; e-
 nim par est efficacix, sed tantum quo ad pœnã,
 quæ non pariter fractione fidei atq; iuramento

D d 2 in-

incurritur did. Coauar. in 1. part. comment. in c. quamuis, de pactis in 6. Imò, promissio sub fide & dignitate principali à Principe facta iuramento solenniter præstito æquipollet, Mynf. in obseruat. 17. cent. 1. Affinia etiam sunt, res iudicata, transactio, secundum l. 2. ff. eod. & l. non minor, C. de transact.

Quæ Adiacentia?

Innocentius III. ex Hieremia propheta, c. 4. colligit, iuramentum tres habere comites, scilicet, veritatem, iudicium, & iustitiam. Veritas hic ex conscientia iurantis iudicatur. Si enim aliter sciat, quam ore exprimit, in periurij crimen incidit. Iudicium intelligitur de discretionis & animi deliberatione, quæ in pupillis, furiosis, alijque mente captis non est: igitur à iuramentum præstatione repelluntur. Iustitia accipitur de rebus iustis, licitis, & honestis, extra quas iuramentum præstitum in temerariam & impiam degenerat promissionem, c. fin. 17. q. vlt. c. si quis, 13. q. 2. c. cum quidam, ext. eod. Hostiens. hoc tit. §. quot comites, & Alc. c. cum contingat, extr. eod.

Quæ Pugnancia?

Periurium, mendacium, imbecillitas intellectus, minor ætas, furor, iniquitas, falsitas, dolus, metus, frequentia iurandi, turpitude.

AXIOMATA ET SENTENTIAE.

Regulariter in arbitrio iudicis est, vt Actore in probationibus deficiente, si reus grauatus sit verisimilibus

con-

coniecturis, & praesumptionibus, quod ad ostendendam suam innocentiam iuramento onerari possit, c. vlt. §. vlt. extr. eod. & Myns. obser. 89. cent. 2.

Iuramentum suppletorium non defertur, nisi semiplena probatio verè vel necessariò cõcludat, nec sufficit eã praesumptiuè concludere, Rom. cons. 91. num. 10.

Iuramentum litis decisorium à iudice delatum sine iusta causa recusari non potest, delatum verò à parte licitè refusatur, & refertur, excepta actione famosa, in qua Reo, referre non licet, c. iuramentum, extr. eod.

Actore nihil probante, Reus, etiamsi nihil praestiterit, obtinebit, praesumptione verò faciente pro Reo deferri potest ad ostendendam suam innocentiam: Nisi iudex in spectis personarum & causa circumstantijs illud Actori videat deferendum, d. c. fin. §. sanè, extr. eod.

Si mulier iuravit aliquem esse maritum, & succubuit, quia alias probationes non attulit, non datur, nec denegatur ei licentia cum alio contrahendi, c. mulieri, extr. eod.

Iuramentum praestitum super actu à lege infirmato, principaliter favore iurantis, licet in consequentiam, in favorem publicum, necessariò est observandum, si non vi, dolo, aut metu fuerit extortum, c. cum contingat, eod. & c. sicut, eod.

Non adstringitur quis iuramento adimplendo quod iuravit, si ab alia parte non impletur, cuius respectu praestitum est iuramentum, c. sicut, eod.

Sicut modico vino, propter frequentes infirmitates, vii licet, ita pro re vera, licita, & honesta, necessitate exi-

gente, potest securè iurari, c. etsi Christus, §. quemadmodum, extr. eod.

Quaedam prohibentur, quia per se mala sunt: vitium, adulterium, & c. quaedam verò prohibentur ex causa: non quia per se mala sunt, sed quia, si fiant, frequenter & multum ex his mala sequuntur. Sic iuramentum per se quidem malum non est, cum sit confirmatio veritatis, sed tamen prohibetur ex causa: quoniam ex frequenti & incauta iuratione periurium saepe contingit, etsi Christus, extr. eod.

Ad iurandum non debet quenuquam spontanea voluntas inducere, sed necessitas importuna trahere, d. c. Christus.

Quodlibet iuramentum tres comites habere debet: veritatem scilicet, iudicium & iustitiam, d. c. Christus, Iacobus, eodem.

Is, qui iuravit cum muliere contrahere, propter peruenientem fornicationem vel deformitatem, compelli potest, propter praecedentem non, c. quemadmodum, eod.

Ex causa leui & temeraria, coniuges, etiam quatuor, & mutuam cohabitationem, se separare non possunt, etiam cum iuramenti interpositione, c. tuam, eodem.

Omne iuramentum generaliter praestitum, intelligitur in omni meliori modo, quo suslineri possit, c. ad nostram, eodem.

Ad liberationem à iuramento per metum extortum, opus est Ecclesiastica absolutione, qua non secuta, servandum est, c. ad nostram, eodem.

dum est, si absq³ interitu salutis aeternae seruari possit, c. si
vero, & c. verum in ea, ext. eod.

Vasallus, qui iuramentum fidelitatis superiori prala-
to praestitit, successoribus iurare non cogitur, c. veritatis.
eod.

Veritatis amica est simplicitas, d. c. veritatis, extr.
eod.

Crimen ab eo, qui in dignitate constitutus est, tanto
gravius est vindicandum, quanto maiore praeminet di-
gnitate committens. Quia eius exemplo facilius alij po-
terunt ad similia prouocari, c. cum quidam, extr. eod.

Periurus est, & ab Ecclesia remouendus, qui non ne-
cessitate, sed voluntate contra licitum iuramentum ve-
nit, c. querelam, eod.

Debitor, qui iurauit creditori nullum grauamen su-
per re pignorata inferre, donec soluerit debitum, non au-
ditur repetens pignus, & volens compensare fructus in
sortem: sed debet prius debitum integrum soluere, & po-
stea rem cum fructibus inde perceptis exposcere, c. ad no-
stram, extr. eod.

Si obijciens exceptionem iurisiurandi, remissi, vel de-
biti, ex illa exceptione succumbat, nec plenè ante litis
contestationem probarit, licet super hoc examinati fue-
rint testes, nihilominus post litis contestationem, iterum
poterit opponi, testesq³ rursus examinari & publicari su-
per eadem, Mynsing. 14. obser. centur. 4.